UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianae, 1661

De Testibvs Et Attestationibvs. Titvlvs XX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62953

Visual Library

Idem *Aure. & Lameten. Epiſcopis.*

CVm *a* cauſam, quæ inter Colubri. & Egitan. Epiſcopos ſuper ſuarum limitatione diœceſum vertitur, vobis duximus committendam. Mandamus, quatenus ſecundum diviſiones, quæ per libros antiquos, vel alio modo melius probantur, nec non teſtes, famam, & quæcunque alia adminicula in negotio procedatis.

CAP. XIV.

Poſſunt reprobari matronæ, per quas virginitas probatur.

Idem *Epiſcopo & Archiepiſcopo Senon.*

CAuſam matrimonii, quæ inter V. juvenem, & G. puellam Senon. quæ ſe virginem & monacham profitetur, noſcitur agitari : [1 & ſ.] Mandamus, quatenus eandem puellam ponatis interim in illo monaſterio, quod elegerit: ut ibi ſecurè valeat commorari, donec judiciali ſententia, quid agi debeat, decernatur : recepturi poſtmodum non ſolùm probationes viri, quas inducere voluerit contra mulieres illas, quæ ad inveſtigandum ſigna virginitatis ex parte puellæ fuerint introductæ, verùm etiam probationes alias hoc negotium contingentes, quas pars utralibet duxerit producendas. Et quia (ut dicit canon) ſæpe manus fallitur, & oculus obſtetricum : volumus & mandamus, ut adhuc honeſtas matronas, providas ac prudentes deputari curetis, ad inquirendum utrum dicta puella virginitatis privilegio ſit munita.

[1 *Quam non ita inſtructam miſiſti frater Archiepiſcope, ut uſque ad calculum ſententiæ difinitivæ procedere valeremus, vobis remittimus plenius inſtruendam, diſcret. v.*]

CAP. XV.

Alia etiam litis ordinatoria, facta coram primis judicibus, fidem facit etiam c ſecundis.

Gregorius IX. *præpoſito ſanctæ M. Magdeburgenſ. & Decano Miſnen.*

CVm bonæ memoriæ: & infrà. Cùm acta originalia dicantur apud priores judices remanſiſſe : mandamus, quatenus ea cum omni diligentia requirentes, ipſa ſi poterint inveniri *d*, & ſi qua partes duxerint legitimè proponenda, in ſcriptis redacta ad noſtram præſentiam remittatis. Alioquin cùm non revocetur in dubium de conteſtatione litis ſuper ſtatu Pigam. monaſterii, & quibusdam ſpoliationibus contra Abbatem ejus factis à Maſburgen. Epiſcopo, recipiatis partium probationes de novo, & audientes, ſi partes audire voluerint, de compoſitione tractatum, um quod ſuper hoc inveneritis, quàm cauſam ſufficienter inſtructam ad nos remittere procuretis.

DE TESTIBVS ET ATTESTATIONIBVS.

TITVLVS XX.

CAP. I.

Breve eſt.

Ex concilio Macien. *e* Matercen.

PLacuit ſancto conventui, ut teſtes *ad teſtimonium dicendum* non conducantur precio : & ut quicunque idonei & fideles in teſtimonium aſſumantur : ac nullus teſtimonium dicat, niſi jejunus.

CAP. II.

Nulla eſt receptio teſtium facta contra non citatum.

Gregorius IX. *Ioanni defenſori eunti in Hiſpaniam.*

IN *a* nomine Domini : & infrà. Quòd autem dicit Epiſcopus, quia ſe abſente etiam viliſſimi ſunt teſtes exhibiti nullius momenti : lege noſcendum eſt conſtitutionis novellæ, quæ de teſtibus loquitur in hæc verba. Et ne poſtea objiciatur eis, quòd per unam partem geſta & confecta *b* ſunt, oportet ut teſtimonia dentur, illo admonito à judice, aut defenſore, venire & audire teſtes. Si verò noluerit venire, & non ex inevitabili quadam neceſſitate venire non poſſit : ſancimus hujuſmodi teſtimonia ita valere, tanquam ſi non ex una parte conſiſterent, ſed etiam ipſo præſente facta fuiſſent. Ecce admonendus eſt ſemper adverſarius, ut ad audiendos teſtes veniat: quod quia hic omiſſum eſt, neceſſe eſt, ut quod *c* contra legem actum eſt, non habeat firmitatem.

CAP. III.

Mulier teſtificatur contra clericum, cùm de crimine agitur.

Idem *Sabino defenſori Sardiniæ.*

QVoniam *d* aliqua nobis de perſona Epiphanii Preſbyteri ſunt facinora nunciata, neceſſe eſt, ut cuncta diligentius perſcruteris, & ſeu mulieres, cùm quibus peregiſſe dicitur, ſeu alios, quos de cauſa ſcire aliquid ſenſeris, huc feſtines adducere : quatenus eccleſiaſtica diſtrictione liquidè poſſint, quæ vera ſunt, aperiri.

CAP. IV.

Ubi agitur ad correctionem de peccato impediendo, principalis perſona admittetur in teſtem.

Paſcha Pa.

IN omni negotio principalis perſona dicens veritatem de re ſibi nota rectiſſimè, habenda eſt pro teſte : cui adhibito uno, efficiuntur duo teſtes : adhibitis duobus, efficiuntur tres. Quod patenter oſtendit Dominus, cùm dicit *e*: Si peccaverit in te frater tuus, corripe eum inter te & ipſum ſolum : quòd ſi te non audierit, adhibe tecum unum vel duos teſtes : ut in ore duorum, vel trium ſtet omne verbum. Idem alibi affirmat dicens *f*: Ego ſum, qui teſtimonium perhibeo de meipſo, & teſtimonium perhibet de me pater : nam in lege veſtra *g* ſcriptum eſt, quòd duorum hominum teſtimonium verum eſt.

CAP. V.

Dicit quales eſſe, & qualiter jurare debeant, qui ſuper conſanguinitate deponunt.

Eugenius III.

QVòtiens *h* aliqui propter cognationem propinquitatis ſeparari petuntur : duobus vel tribus teſtibus adhibitis, qui de eadem conſanguinitate ſuperſint, vel totidem ſenioribus & melioribus loci ejuſdem id debet legitimè comprobari. Probatio autem teſtium debet fieri duplici juramento, ut jurent ſe non privato odio, neque amicitia, neque pro aliquo commodo, quod habuerint, vel quod habent, vel habituri ſint,

a *De materia hujus decret. qualiter poſſint probari fines diœceſis, tradit notabiliter Aret. conſ. 42. in c. vaſo conſilio. & Alex. poſt hunc in l. cum aliquis. C. de jur. delib. adde recentiores in l. 1. ff. ſi cert. pet. videtoque notas noſtras in hoc c.* b *utraq.* c *Conc. text. & ibi DD. ſ. de teſt. c. cauſam quæ. 1. Iaſ. & alii in l. is apud quem. C. eodem.* d *vid. l. fin. in gloſſ. C. de proba. Specu. in tit. de procur. § rationem forma.* e *In omnibus manuſcr. Matcen. al. Mecien. id conciliorum vidimus. deſumpſit verò Raymundus hoc c. ex 2. comp. tit. de teſt. 4. 1.*

a *Ca 3. eod. tit. in 1. compil. & pro hiſt. ac intelligentia textus videto notas noſtras in hoc cap.* b *hæc duo verba : & confecta, in manuſcriptis codicibus non habentur.* c *quia.* d *Beatus Greg. l. 2. epiſt. 36. indictione 11. c. 63. & c. 4. eod tit. in 1. compil. Et an & quando mulier poſſit eſſe teſtis in criminalibus, vide plenè per Antonium Gomezium Tomo 3. variarum reſol. c. 12. & per Iul. Clarum in pract. crim. § fi. qu. 24.* e *Matth. 18. Luc. c. 17.* f *Ioan. 8.* g *Deut. 17.* h *Poſt conc. Lat. ſub Alex. III. p. 8. c. 17. & ca. 20. eod. tit. in 1. compil.*

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

ad hoc jurandum inductos: & ſicut ipſi dicunt, rei veritatem accepiſſe à majoribus ſuis, & credere ita eſſe.

CAP. VI.

Prælatus & clerici, qui cauſam eccleſiæ non procurant, teſtificari poſſunt in ea.

Idem *priori & fratribus S. Trinitatis.*

INſuper *a* ſtatuimus, ut liceat vobis in cauſis eccleſiæ veſtræ ferre teſtimonium. Dummodo unus ex vobis vel duo ad agendum vel reſpondendum inſtituantur: quorum teſtimonium in cauſis, in quibus actores vel reſponſales ſunt inſtituti, non debet admitti.

CAP. VII.

Si probatio exceptionis appoſita contra teſtem productum non admittitur: antequam dictum teſtis recipiatur, in caſu in quo admitti debuit, licitè appellatur. h. d. ſecundum lecturam, quam ponit Pannorm.

Idem *R. Herforden. Epiſcopo, & Abbati Sard.*

EX *b* parte A. Presbyteri ad nos eſt querela perlata, quòd cùm eccleſiam de Clunod. canonicè fuiſſet adeptus: & eam *c* xxx. an. & amplius pacificè poſſediſſet. Miles quidam H. nomine, tacito quòd laicus eſſet, adjudices literas impetravit, quòd ſi dictus Presbyter filius eſſet illius, qui proximo in eadem eccleſia miniſtrarat, vel publicè fornicariam haberet, ipſum à prædicta eccleſia amoverent. Tandem cùm miles per interpoſitam perſonam eum coram præfatis judicibus traxiſſet in cauſam, quoſdam laicos infames & notabiles ad teſtimonium dicitur produxiſſe. Licet autem Presbyter adſereret illos non eſſe recipiendos, pro eo quòd quidam eorum latrones & raptores manifeſti eſſent, quidam verò in alia cauſa fuiſſent convicti de perjurio, & ſe hoc diceret probaturum: Nihilominus judices teſtibus talibus receptis, eidem abſenti poſt appellationem præſcriptam *d* abjudicaverunt eccleſiam, quam nunc militis dapiferi filius detinet occupatam: & infrà. Mandamus, quatenus ſi vobis conſtiterit, quòd prædictus Presbyter non fuerit legitimè per teſtes idoneos prædicta *e* eccleſia ſpoliatus, eorundem judicum caſſata ſententia, literis etiam confirmationis (ſi quæ ſunt ſuper eadem eccleſia impetratæ) non obſtantibus, eccleſiam Presbytero reſtituatis eidem, ipſumq; non permittatis exinde moleſtari. Si verò res aliter ſe haberet, cauſam audiatis, & fine debito terminetis. Teſtes autem ſi quos idem A. in ſuæ adſertionis teſtimonium invocaverit, curetis monere ut coram vobis, ſuper his perhibeant teſtimonium veritati.

CAP. VIII.

Iudex mittere debet examinatorem diſcretum ad teſtes recipiendos, qui ad eum commodè venire non poſſunt.

Idem *Exon. & Vigor. Epiſc.*

SI qui teſtium valetudinarii ſunt, & *f* ſenes, vel debilitate confecti, aut paupertate depreſſi, ita quòd non poſſint ad veſtram præſentiam adduci, ad ipſos recipiendos, mittatis *g* perſonas idoneas & diſcretas.

CAP. IX.

Retractanda eſt ſententia, ſi conſtat eam fuiſſe latam ad dictum corruptorum teſtium. h. d. ſecundum lecturam, quam tenet Pannorm.

Alexander III. *Belluacen. Epiſcopo.*

SIcut *h* vobis eſt intimatum, quidam accepta pecunia de parentela inter virum & uxorem exhibent juramenta: per quæ, inter ipſos divortii ſententia promulgatur: poſtea verò privatim nullam inter eos conſanguinitatis lineam adſerentes, ſe corruptos [illegible] teſtimonium perhibuiſſe falſitati. Super quo [illegible] reſpondemus: quòd ſi vir & uxor, aut alter eorum [illegible] ſecunda vota tranſivit: teſtibus de perjurio & [illegible] no pluribúſve, quibus cauſam dederunt, pœnitentia [illegible] dicatur. *a* Si verò ad ſecunda vota idem vir & [illegible] migraverint, diligenter inquirendi ſunt, coram [illegible] corruptio interceſſit, & ſi tales exhibeantur per [illegible] ſit prædictæ corruptionis veritas comprobari, [illegible] rum teſtimonio eſt ſententia revocanda: non enim [illegible] monium prædictorum (cùm perjuri ſint) eſt in hoc [illegible] aliquatenus admittendum.

CAP. X.

Socius criminis & muneris non teſtificatur etiam in [illegible] moniæ. Et unius teſtimonium non ſufficit ad condemnationem [illegible]

Idem *Attinenſi Archiepiſcopo.*

VEniens *b* ad nos L. Presbyter ſua relatione [illegible] vit, quòd ei objectum fuit, quòd in eccleſia de [illegible] canonicum non habuiſſet ingreſſum, quia promiſſ[illegible] nicuiq; parœcianorum quinque barillos vini [illegible] qui ſacerdoti ibi pro tempore ſervienti *c* [illegible] pro beneficio dari: verùm cùm duo adparuiſſent [illegible] rati depoſuerunt prædictum Presbyterum [illegible] promiſſionem, & cum altero illorum pactum [illegible] ctum fuiſſe, tu de Presbytero prout ordo rationis [illegible] git, judicaſti. Nos tuam ſententiam commendamus [illegible] quòd ille, qui eodem erat infectus crimine, [illegible] eum teſtificari non poſſet, nulliq; de ſe confeſſo, [illegible] ſus alium in eodem crimine ſit credendum, [illegible] ſtimonium ad condemnationem ſufficiat [illegible]

CAP. XI.

Adteſtationes in uno judicio receptæ, fidem faciunt in [illegible] ſa & inter eaſdem perſonas coram alio judice.

Idem *abb. S. L. & priori S. Crucis.*

CAuſam. *e* quæ: [1 & ſ.] Diſcre. veſtræ [illegible] mus, quatenus ſuſceptis adteſtationibus [illegible] partis, quæ ab aliis judicibus ſunt receptæ [illegible] fine debito terminetis.

[1 *V. & E. monachos ſuper electione de utroq; facta [illegible] ſterio Debere, eſt diutius agitata: experientiæ veſtræ [illegible] audiendam & app. re. fine debito terminandam. [illegible]*]

CAP. XII.

Clerici non ſunt à ferendo teſtimonio in cauſa eccleſiæ [illegible] tionabili cauſa repellendi.

Idem *Cantua. archi. & Vigo. Epiſcopo.*

CVm nuncius: [1 & ſ.] Non *f* lateat [illegible] veſtram, quòd clerici non ſunt à ferendo [illegible] ſuper negotio eccleſiæ ſuæ (niſi alia rationabili [illegible] pediat) repellendi *g*.

[1 *Canonicorum de Plut. & nuncius M. militis, [illegible] præterea.*]

CAP. XIII.

Crimen nunc probatum repellit teſtem, aliàs [illegible] mnatum.

Idem *Cantuar. Archiep.*

SVper eo quod *h* quæſiviſti, utrum [illegible] probandi in cauſa criminali vel civili, [illegible] verſa parte crimina opponuntur. Reſpond. [illegible]

---

a *C. 21. eod. tit. in 1. comp. & poſt conc. Lat. ſub Alex. III. part. 8. c. 18.* b *Poſt conc. Lat. ſub Alex. III. p. 8. c. 22. & c. 23. eod. tit. in 1. comp.* c *Vox, eam, deeſt in pluribus.* d *prædictam.* e *prædicta.* f *Ca. 14. eod. tit. in 1. comp. ſimilis ſententia in conc. Lat. ſub Alex. III. p. 8. c. 20.* g *Ad quos debeant mitti examinatores, vid. in l. ad egregias per Bart. ff. de jurejur. & in l. generaliter. C. eod.* h *C. 7. eod. tit. in 1. compil.*

a *Vid. l. generaliter. Cod. de non num. pecun. [illegible] ff. de falſ.* b *Cap. 9. eod. tit. in 1. compilat.* c [illegible] d *al. juris.* e *Cap. 10. eod. tit. in 1. compil. [illegible]* f [illegible] *58. l. 2. Iaſ. & alii. in l. 11, apud quem. C. de [illegible]* g [illegible] *tit. & poſt conc. Lat. par. 8. cap. 3.* [illegible] *præd.* h *Cap. 12. eod. tit. in 1. compil. & poſt conc. Lat. [illegible] cap. 4.*

ante non ſint convicti vel confeſſi de criminibus illis, dummodo inde convincantur, in teſtimonium non debent admitti.

CAP. XIV.

Laicus in criminali non teſtificatur contra clericum, adcuſat tamen pro ſua vel ſuorum injuria.

Idem *Salernitano Archiepiſc.*

DE cætero laicos in accuſationem *a* vel teſtimonium contra clericum in criminali cauſa non eſſe aliquatenus admittendos, cenſura ſacrorum canonum manifeſtius edocet. Niſi fortè ſuam vel ſuorum injuriam proſequantur. Nec tunc etiam ad teſtimonium, ſed ad accuſationem poſſunt admitti.

CAP. XV.

In cauſis eccleſiaſticis & civilibus poſſunt fieri tres productiones teſtium quarta autem non admittitur abſq; ſolennitate legali. Et ſuper dictis teſtium poſt ipſorum publicationem poteſt publicè diſputari: hoc dicit ſecundùm lecturam communem, & verbis textus apparentem.

Idem *eidem.*

IN cauſis eccleſiaſticis *b* vel civilibus ultra tertiam productionem non debent teſtes produci, niſi adhibita quadam ſolennitate, quæ in legibus invenitur expreſſa. Et ſuper dictis teſtium cùm fuerint publicata, publicè poteſt diſputari.

CAP. XVI.

Si quis probat actum geſtum poſt appellationem, & adverſarius probat quòd antè, præfertur prima probatio: & actus judicatur non tenere, niſi ſecundus probet, quòd ante omnem appellationem.

Idem *præpoſito, & canonicis Embruden.* *eccleſiæ.* c

CUm tu fili *d* præpoſite cum quibuſdam canonicis tuis & Archiepiſcopus veſter eſſetis in noſtra præſentia conſtituti: [1 & ĵ.] Cùm conſtet teſtes veſtros juraſſe, quòd poſt appellationem, excommunicationis ſententiam tulerit, & Archiepiſcopi teſtes ſimiliter juraſſe, quòd ante appellationem: nos dicta teſtium benignè interpretari volentes, ne perjurii reatu notentur: quia utrumque eſſe potuit, & quòd poſt primam appel. & ante ſecundam ſententia lata fuerit, eandem ſententiam decernimus non tenere.

[1 *Archiepiſcopo aſſerente quòd vos ante appellationem excommunicaſſet, & poſtulans ſententiam ſuam confirmari: econtra propoſuiſtis quòd poſt appellationem in vos ſententiam excommunicationis protuliſſet, & ob hoc dixiſſetis eam nullius momenti eſſe, adjeciſtis etiam tam tu quàm altera pars, quòd teſtes fuerunt hinc inde producti, & atteſtationes eorum receptæ. Nos verò auditis & cognitis rationibus & allegationibus utriuſq; partis, & atteſtationibus diligenter inſpectis.*]

CAP. XVII.

In cauſa appellationis ſuper novis capitulis tantùm teſtes novi & veteres producuntur, juramento ſecundùm morem prius recepto.

Idem *Epiſcopo Placen.*

FRaternitatis *e* tuæ literis nos conſulere voluiſti, utrum recipiendi ſint novi teſtes ſuper quæſtione judicata, in qua teſtibus renunciatum conſtet utrinque. Et an teſtibus in prima cauſa receptis propter cauſam appel. liceat ſuper quæſtionibus judicatis aliquid novi proponere: [1 & ĵ.] Duximus tibi reſpondendum, quòd in appellationis cauſa, ſi nova contigerit emergere capitula, ſuper quibus aliqua partium voluerit novos teſtes inducere, vel per jam receptos aliquid comprobare: eos credimus poſſe recipi ſuper novis duntaxat capitulis, receptis prius ab ipſis, ſecundùm formam recipiendorum teſtium, juramentis.

[1 *Licet igitur novis ex his non plenè innotuit utrum teſtes ſuper eiſdem vel novis capitulis à partibus deſiderentur induci, quia tamen cùm prudentium juris copiam habeas, nos ſuper hoc conſulere voluiſti.*]

CAP. XVIII.

Qui juravit teſtimonium non dicere, teſtificari compellitur, ſi teſtificationes publicatæ non ſunt.

Idem *Exon. Epiſcopo.*

INtimavit *a* R. Presbyter *b*, quòd G. *c* clericus capellanum ejus & alios quàm plures de teſtibus ſuis juramento conſtrinxit, quòd teſtimonium, conſilium & auxilium contra ipſum non præberent eidem. Ideoque injungimus, ut ſi teſtimonium eorum *d* publicatum non eſt, nec eſt abrenunciatum teſtibus, eos qui ſunt juramento adſtricti, & alios (ſi neceſſe fuerit) idoneos in teſtimonium recipere non poſtponas.

CAP. XIX.

Publicatio vel renunciatio teſtium in certis capitulis non præjudicat volenti teſtes producere in aliis. h. d. quo ad titulum.

Idem *Abbati & fratribus de Marturo* e.

CAuſam *f*, quæ vertitur inter vos, & plebanum, & clericos ſanctæ Mariæ de Martu. commiſimus judicibus terminandam, cumque utraque pars in eorum eſſet præſentia conſtituta, & teſtes eſſent hincinde recepti, & eis ab utraque parte renunciatum, & atteſtationes etiam publicatæ, quoddam privilegium nuper à nobis impetratum in medium protuliſtis: [1 & ĵ.] Iudicibus ipſis mandavimus, ut ſuper aliis capitulis, ſi qua alia fuerint ab his, ſuper quibus teſtes recepti ſunt, & eorùm atteſtationes publicatæ, teſtes (ſi qui idonei producti fuerint) recipiant, & (nullis capitulis noviter à nobis per veſtros nuncios impetratis, quæ contineantur *g* in privilegio veſtro, vel in aliis literis, quas vobis indulſimus poſtquam cauſam ipſam commiſimus, eiſdem prædictæ plebi in hac cauſa impedimentum præſtantibus) concordia vel juſtitia mediante decidant. Quia verò Florentinus Epiſcopus intimavit quædam capitula eidem privilegio eſſe inſerta, quæ obvia rationi videntur, illud ad noſtram præſentiam cum veſtro nuncio tranſmittatis.

[1 *Aſſerentes vos quadam alia munimenta à nobis impetraſſe quæ rationes ſupradictæ plebis obſcuraſſe & impedire videntur, quare cauſa ipſa nondum potuit terminari. Quia verò ſolicitudini noſtræ incumbit utriq; eccleſiæ jura ſua ſervare integra, ac litibus & contentionibus finem imponere.*

CAP. XX.

A teſtimonio repellitur ſimili morbo laborans.

Idem *Novicen.* h *Epiſcopo.*

PErſonas *i* eccleſiarum: & infrà. Verùm ſi coram te vel alio quolibet negotia ventilentur, nolumus ut aliqui conſimili mòrbo laborantes, ſi certum ſit, aut legitimè ſuper hoc poſſint convinci, ſi ab alterutra parte teſtes adducti fuerint, in teſtimonium admittantur.

CAP. XXI.

Chriſtianus contra Iudæum in teſtem admittitur.

Idem *in Concilio Lateran.* k

IVdæi ſive *l* Sarraceni: & infrà. Teſtimonium quo-

---

a *Ca.14. eod. tit. in 1. comp. & poſt Conc. Lat. p. 8. c. 8.* b *c. 15. eod. tit. in 1. compil. & poſt Conc. Lat. ſub Alex. III. c. 9. p. 8.* c *Embrudin. al. Eſbrud.* d *ca. 16. eod. tit. in 1. compil. & poſt Concil. Lat. p. 1. c. [illegible]* e *Poſt Conc. Lat. c. 12. p. 8. & ca. 17. eod. tit. in 1. compil.*

a *Poſt Concil. Lat. p. 8. c. 13. & ca. 18. eod. tit. in 1. compil. vid. Oldra. Concil. 127. & 160. conſ. 90. & 97.* b *vox, Presbyter, deeſt in antiquis.* c *al. V.* d *illorum.* e *al. Martha.* f *Poſt Conc. Lat. ſub Alex. III. p. 8. ca. 15. & ca. 19. eod. tit. in 1. compilation.* g *continentur.* h *Norvvicenſi.* i *Ca. 4. tit. de appell. in 1. compil. & poſt Conc. Lat. p. 10. c. 5.* k *ſub Alex. III. c. 26.* l *C. 5. tit. de Iudæ. in 1. compil. Vide Specul. tit. de teſt. §. 1. Adde quæ de hoc art. dixi. lib. 2. comm. in direct. Inquiſit. ſchol. 1. lib. 3. ſchol. 124.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

que Chriſtianorum adverſus Iudæos in omnibus cauſis (cùm illi adverſus Chriſtianos teſtibus ſuis uti præſumant) recipiendum eſſe cenſemus. Et anathemate decernimus feriendos, quicunque Iudæos Chriſtianis voluerunt præferre in hac parte. Cùm eos Chriſtianis ſubjacere oportet: & ab eis pro ſola humanitate foveri.

CAP. XXII.

Teſtimonium matris eſt ſuſpectum, ubi filia petit in virum aliquem ſe majorem. Et ad dictum ſolius matris de impedimento deponentis impeditur matrimonium, ſed contractum non diſſolvitur.

Idem [*Matthæo* a] *cardin.*

SVper eo *b* quod à nobis tua devotio poſtulavit, utrùm viro negante ſe mulierem adfidaſſe, ipſius mater mulieris, & altera mulier poſſit ad teſtimonium recipi: Con.tuæ taliter reſp.quòd *c* cùm mater filiæ incrementum & honorem videtur diligere, ubi vir ſuperior eſt divitiis & nobilitate, potentia vel honore, teſtimonium ejus videtur eſſe ſuſpectum, & ideò non eſſe aliquatenus admittendum. Super *d* illa verò quæſtione, quam feciſti, an mulier conjungenda non ſit viro, pro eo quòd ſola mater alterutrius eos eſſe conſanguineos confitetur: reſpondemus, quòd ſi non eſt firmatum matrimonium inter eos, matre adſeverante ipſos *e* eſſe conſanguineos, non debent conjungi, quia præſumptio eſt non modica, quòd ſe linea conſanguinitatis attingant. Si verò matrimonium eſt firmatum, non debet ſine plurium juramento diſſolvi.

CAP. XXIII.

Ad deciſionem cauſæ maximè pro parte Iudæi, non ſufficit regulariter minus teſtimonium, quàm duorum probatæ vitæ & laudabilis converſationis.

Idem.

LIcet univerſis *f*: & infrà. Quia non eſt licitum alicui Chriſtiano, & multò minus crucis Chriſti inimico, ut cauſæ tuæ unius tantùm quaſi legitimo teſtimonio finem imponat: Mandamus, quatenus ſi inter vos & quoſcunque Iudæos emerſerit quæſtio in qualibet cauſa Chriſtiani, & maximè clerici, non minus, quàm duorum vel trium virorum, qui ſunt probatæ vitæ, & fidelis converſationis, teſtimonium admittatis. Iuxta illud Dominicum *g*: In ore duorum vel trium teſtium ſtat omne verbum. Quia licet quædam ſint cauſæ, quæ plures, quàm duos exigant teſtes, nulla eſt tamen cauſa *h*, quæ unius teſtimonio (quamvis legitimo) terminetur.

CAP. XXIV.

Non ſunt idonei teſtes, quos actor de familia ſua produxit.

Idem *Firman. Epiſcopo.*

IN literis *i*: & infrà. Quidam nobilis tui epiſcopatus quandam ſibi legitimè copulans, cùm eam in domo ferè per ſeptennium tenuiſſet, conſobrinam patris ejus antequam eam duceret, ſe adſeruit cognoviſſe: ad quod probandum teſtes de familia ſua tres produxit. Reſpondemus igitur ut (ſi res ita ſe habet) pro illorum teſtimonio ipſum ab uxore nulla ratione dividi *k* patiaris: nec contra ipſos aliquos audias, niſi probatæ eſſent vitæ & opinionis, de quibus veriſimile non eſſet, quòd deberent pro aliquo dejerare.

CAP. XXV.

Donec adteſtationes fuerint publicatæ, & eis renuntiatum, produci poſſunt teſtes: poſtea verò non ſuper eodem capitulo, ſed ſuper alio ſic. h. d. quò ad titulum.

Vrbanus III.

CVm veniſſet *a* ad Apoſt. ſedem magiſter M. nobis expoſuit, quòd Lucius Papa præd. no. cauſam, quam inter ipſum & Abbatem de Sicolan. *b* vertebatur, commiſit judicibus ſine debito terminandam: [1 &c.] Mandamus, quatenus ſi ſententiam illorum noveritis canonicè promulgatam, eam auctoritate Apoſt. confirmetis: nec appellatio illam *c* impediat, quæ hic *d* interpoſita dicitur occaſione mortis præd. no. cum poſtea [illegible] rit & reſponderit, teſteſque duxerit producendos. Quæſtiones quoque alias, ſuper quibus teſtes fuere producti, & depoſitiones publicatæ eorum, vel renunciatum de teſtibus hinc & inde, nullis aliis ab alterutra parte ſuper eodem receptis, ſecundùm tenorem ipſarum mediante juſtitia terminetis. Si quæ verò fuerint quæſtiones *e*, ſuper quibus vel teſtes non fuerint producti, vel renunciatum eiſdem, audiatis (quaſi hinc inde propoſita fuerint) finem illis debitum imponentes.

[1 *&c. & ∫. diſ. v. p. a. ſ.*]

CAP. XXVI.

Poteſt reus producere teſtes ad probandum contrarium ejus quod actor probavit, ſi publica in adteſtationem non eſt facta, conſuetudine contraria non obſtante, hoc dicit, ſecundùm [illegible] ecturam.

Clemens III.

SEries *f* tui reſcripti nobis aperuit, quòd cùm [illegible] inter filios quorundam nobilium tuæ civitatis conjugalis quæſtio tractaretur, [1 & infrà.] Pars quæ matrimonium adcuſabat, teſtes produxit legitimos, qui conſanguinitatem inter prædictos eſſe firmiter adſerebant, in primo gradu ponendo duas perſonas B. videlicet & L. dicentes illos eſſe fratrem & ſororem, pars autem oppoſita id falſum dicebat, B. ſcilicet eſſe ſororem L. ad corroborandam adſertionem ſuam tā teſtes offerens quàm publicum inſtrumentum. Vnde quia pars accuſantium teſtes illos non eſſe recipiendos proponit, & tu non eſſe conſuetudinem eccleſiæ adfirmas, ut poſt receptos teſtes qui conſanguinitatem, ſecundùm formam canonum computant, alii ex oppoſito admittantur, Præſenti pagina reſpondemus, quòd ſi non eſt aliud canonicum, quod obſiſtat, non obſtante illa conſuetudine, utpote juri contraria, teſtes recipere non omittas.

[1 *Quia diſtrahebaris ad alia urgentiora negotia, tu [illegible] in ventilatione illius quæſtionis quibuſdam juriſprudentiæ [illegible] miſiſti, ante quos.*]

CAP. XXVII.

Carnalis copula probatur per conveniens teſtimonium de [illegible] idem in teſtimonio auditus, quòd adminicula & fama [illegible] vant.

Cœleſtinus III.

PRæterea *g* cùm quis adcuſatur aliquam cognoviſſe, an ſint teſtes interrogandi de viſu, aut ſola [illegible] fama ſufficiat, vel ſi juratis teſtibus ſit credendum, qui ſe carnalis copulæ conſcios eſſe fatentur, ſed de viſu nihil affirmant? *h* Reſpondemus, quòd ſi teſtimonium conveniens de viſu reddatur, vel etiam de auditu & præſumptionem violentam fama conſentiens ſubminiſtret, ac alia legitima adminicula ſuffragentur, ſtandi eſt teſtimonio juratorum. Etenim circumſpectus judex atque diſcretus motum animi ſui ex argumentis & teſtimoniis, quæ rei aptiora eſſe comperit, confirmabit.

a *al. Marco.* b *Ca. 2. eod. tit. in 2. compil.* c *quia.* d *alia.* e *eos.* f *Ca. 1. De foro comp. in 2. compilat.* g *Matth. 18. Luc. 17.* h *Vox, cauſa, deeſt in multis antiquis.* i *C. 5. eod. tit. in 1. compil.* k *Vid. l. 2. §. familia. De vi bon. rapt. & l. pronunciatio. §. 1. De verb. ſignif.*

a *Ca. 25. eod. tit. in 1. compil.* b *Sidolan.* c *alia.* d *Dictio, hic deeſt.* e *Hac dictio, quæſtiones, deeſt in pluribus.* f *Ca. 3. eod. tit. in 2. compil.* g *ca. 4. eod. tit. 2. comp.* h *[illegible] la fama carnalem copulam non probari. Vid. gloſſ. in l. 3. §. 1. [illegible] ff. de teſt.*

CAP.

CAP. XXVIII.

Unius judicis verbo non creditur: ſcripturæ verò ejus per teſtes approbari poſſunt: fallit hoc in Papa. ita communiter ſummatur.

Innocentius III. *conſulibus & populo Beneventano.*

CUm *a* à nobis: & infrà. Et canonica & civilia jura ſequentes, diſtrictiùs inhibemus, ne unius judicis, quantæcunque fuerit auctoritatis, verbo credatur in cauſis, ſive ſuper teſtamentis, ſive quibuslibet aliis contractibus quæſtio agitetur. Nec ſcriptum eorum (niſi teſtium adminiculo fulciatur) eam obtineat firmitatem, quin poſſint & debeant duorum vel trium teſtium bonorum teſtimonia prævalere: Salva in omnibus ſedis Apoſtolicæ auctoritate.

CAP. XXIX.

Teſtis ſuper dilatoria inducto, non creditur ſuper principali, nec cogitur deponere: ſecus ſi ſuper peremptoria: tunc enim cogi poteſt, ut poſt deponere ſuper toto.

Idem *Tyren. Epiſcopo.* b

DE *c* teſtibus: [1 & infrà.] Conſult. t. t. r. quòd ſi teſtes ſint inducti ad exceptionem dilatoriam ſolummodo probandam, cùm ſuper ea tantùm juraverint dicere veritatem, ſuper principali nec debent audiri, nec cogi teſtimonium perhibere, utpote ſuper quo deponerent non jurati. Si verò cùm ad probandam exceptionem peremptoriam ab alterutra partium inducuntur, reliqua pars ſuper principali negotio etiam nos deponere fortè petierit & ut cogantur ſuper toto negotio dicere veritatem, ſacramento eos poſtulaverit obligari: ad id ſunt ſine dubitatione cogendi: niſi forſitan ſufficiens productio teſtium ſuper principali jam facta fuerit, vel renunciatum teſtibus *d*, vel depoſitiones teſtium fuerint publicatæ.

[1 *Qui ad exceptionem probandam à partibus inducuntur, tua nos duxit f. conſulendos, utrùm cogendi ſunt ſuper principali negotio, & ferre teſtimonium veritati, & an illi ſint ſicut cæteri teſtes compellendi diſtrictè, qui ad purgandam alicujus infamiam inducuntur. Super hoc igitur f. tuam plurimùm commendantes, quæ in dubiis ſed. Apoſt. vult certificari reſcripto.*

CAP. XXX.

Dicta teſtium non ſunt ad petitionem tertii publicanda. Et is, qui producit teſtes coram certis judicibus, non poteſt ad eundem effectum coram judicibus aliis illos producere, ſed illorum adteſtationibus debet eſſe contentus.

Idem *Elien. & Ciſtren. Epiſcopis, & Archi. de Norbanen.*

COnſtitutus in præd. no. *e* procurator magiſtri R. propoſuit, quòd cùm decanus & capitulum Eboracen. ei tum auctoritate Lateran. concilii *f*, tum privilegii proprii ratione Archidiaconatum Richemundiæ canonicè contuliſſent, magiſter H. qui Archidiaconus Richemundiæ nominatur, ipſum eo poſt appel. ad nos interpoſitam ſpoliavit. Cumque prædictus *g* R. ad judices ſuper reſtitutione ſua commiſſionis literas impetraſſet, memoratus H. literas revocatorias impetravit. [1 & infrà.] Inter alia poſtulabat prædictus H. ut faceremus depoſitiones quorundam teſtium aperiri: ſed procurator prædictus aperiendas eas non eſſe dicebat: cùm non in hac cauſa fuiſſent inducti, ſed in ea, quæ inter Eboracen. Archiepiſcopum & eundem R. vertebatur: [2 & infrà.] Nos eas aperire noluimus, ſed cauſam duximus veſtro examini committendam: ita quòd ſi vobis conſtiterit præfatum H. teſtes pro ſe coram Epiſcopo & Decano Lincon. & te fili Archiep. delegatis judicibus produxiſſe: adteſtationibus apud eum depoſitis ſit contentus: alioquin eo non obſtante, quòd teſtes illi coram judicibus ipſis, & te fili Archiepiſc. fuere producti, pro dicto H. ſi producti fuerint, ad teſtimonium admittantur.

[1 *Quas idem procurator per falſi ſuggeſtionem oppoſuit impetratas, &c.*

[2 *Licet autem archidiac. ſicut ſuperius eſt præmiſſum, ad faciendam nobis fidem ſuper omnibus pleniorem, atteſtationes quaſdam peteret aperiri, adverſarius autem in alia cauſa eas aſſereret eſſe receptas.*]

CAP. XXXI.

Publicatis adteſtationibus non opponitur in perſonas teſtium, tres caſus excipit, & ad ſecundum determinationem ſubdit.

Idem.

PRæſentium *a* auctoritate ſtatuimus, ut ſi quis poſt depoſitiones teſtium publicatas objicere voluerit in perſonas eorum, ei tunc tandem id liceat, cùm juramento firmaverit, quòd ad hoc ex malitia non procedat: Niſi forſan ante publicationem id fuerit proteſtatus: Vel oſtendere poterit, quòd poſt publicationem didicerit, quod objicit in perſonas. Cæterùm, cùm quis perſonas teſtium ſe velle poſt publicationem depoſitionum repellere, fuerit proteſtatus, ſi quid pro ipſo dixerint, de facili non credatur.

CAP. XXXII.

Si actoris & rei teſtes contraria deponunt, fidem ſibi non derogant, ſed prævalent digniores, & veriſimiliora deponentes: & ſi in cæteris non eſt diſparitas, præfertur numerus.

Idem *London.* b *& Elien. Epiſcopis.*

IN noſtra *c* præſentia: [1 & infrà.] Cùm igitur hinc plures, inde verò ſint teſtes numero pauciores producti, quos non ſolùm diverſa ſed adverſa penitus in quibusdam conſtat teſtimonia reddidiſſe: quia etiam ad multitudinem tantùm reſpicere non oportet, ſed ad teſtium qualitatem, & ad ipſorum depoſita, quibus potius lux veritatis adſiſtit, ex quibus motum animi ſui convenit judicem informare: Mandamus, quatenus ſi teſtes utrinq; producti ejusdem honeſtatis & exiſtimationis extiterint, cùm conſtet teſtes monachorum eſſe teſtibus Archidiaconi numero pauciores, pro Archidiacono ſententiam proferatis. Si verò teſtes ex parte monachorum producti tantæ præeminentiæ fuerint, quòd eorum auctoritas aliorum ſit meritò multitudini præferenda, ab impetitione Archidiaconi abſolvatis eosdem.

[1 *Conſtitutis dil. fi. mag. VVil. nomine, & di. fi. archid. Cantuar. à quo procurator fueras deſtinatus, poſſeſſionem eccleſiæ de Militon. quam dil. fil. Abbas & monachi S. Auguſtini Cantuar. illicitè occuparunt, cum fructibus medio tempore perceptis ſibi reſtitui poſtulavit. & infrà.*]

CAP. XXXIII.

Ad probanda impedimenta electi, laici & fœminæ admittuntur. (adde) & teſtes de auditu & fama ſufficienter non probant.

Idem *priori ſancti Fridiani Lucan.* d *& magiſtro G. canonico Piſano.*

TAm *e* literis veſtris, quàm depoſitionibus teſtium, intelleximus nihil eſſe contra Lucanum electum ſufficienter oſtenſum, niſi de auditu tantùm & fama: cùm ſuper aliis ſi qua fortè videantur eſſe probata, teſtes ſint vel ſoli, vel tales qui non potuerunt illa legitimè comprobare: Quia verò ſuper matrimonio, quod idem clericus dicitur contraxiſſe cum vidua, teſtes non fuere recepti propter appellationis obſtaculum,

---

a *Ca. 1. eod. tit. in 3. compil. Vide Anton. de Butr. ſupr. de arb. c. non ſine.* b *Turonen. Archiepiſc. al. Tiren. al. Tircenſi. al. Trien.* c *Ca. 1. eod. tit. in 3. compil. Vide Specul. tit. de teſtib. §. 1.* d *Vid. authen. ſed novo. & ibi Bar. C. de judi.* e *ca. 3. eod. tit. in 3. compil.* f *ſub Alexand. III. ca. 8. habetur conceſſ. tit. de præb. ℥. c. 2.* g *præd. magiſter R.*

a *C. 4. eod. tit. in 3. comp. Vid. Ant. de But in c. ex p. ſup. eod. & Lap. alleg. 72.* b *al. Lingon. & Elienen. Epiſc.* c *c. 5. eod. tit. in 3. comp. Vid. Rom. ſingul. 362. & Corſet. ſingul. 252. Incip. duo teſtes verb. teſtis.* d *Lucenſ.* e *c. 6. eod. tit. in 1. comp. Vide Abb. in ca. reprehenſibilis. infr. de appell.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ne laici vel fœminæ in tali reciperentur articulo contra ipſum: nos ut tantæ irregularitatis objectio non remaneat indiſcuſſa, mandamus, quatenus teſtes ſive laicos ſive fœminas *a* (duntaxat idoneos) qui ad hoc fuerint probandum inducti, recipiatis legaliter, & examinetis prudenter: excommunicantes ſolenniter ſi quis eos impedire præſumpſerit quo minus teſtimonium perhibeant veritati. Demum adteſtationibus publicatis, ſi fortè conſtiterit irregularitatem hujuſmodi non eſſe probatam, indicatis eidem electo purgationem canonicam de objectis, per ſeptem canonicos majores eccleſiæ, vel priores eccleſiarum civitatis Lucan. Presbyteros ſeu Diaconos bonæ famæ præſtandam: qua recepta præfigatis ei terminum, quo conſecrandus noſtro ſe conſpectui repræſentaret. Si verò vel irregularitatis impedimentum fuerit probatum, vel intra terminum conſtitutum non præſtiterit purgationem indictam: vos eum à prælatione Lucan. eccleſiæ amoventes, mandetis ex parte noſtra capitulo, ut electionem de alio non differant canonicè celebrare. Archipresbyterum autem Lucan. & G. ſacriſtam, qui contra prædictum electum literas nobis ſub nomine majoris partis capituli deſtinaverunt (cùm conſtet per adteſtationes prædictas, longè majorem partem capituli non fuiſſe conſciam hujuſmodi literarum) ab officio & beneficio denuncietis eſſe ſuſpenſos: donec mereantur noſtram indulgentiam obtinere.

CAP. XXXIV.

In cauſa liberali contra contumaciam etiam lite non conteſtata, teſtes recipi poſſunt. hoc dicit notabiliter, ſecundùm lectu. communem.

Idem [*Dulmen.* b *Epiſcopo & decano & priori ſanctæ Trinitatis Eboracenſ.*

CVm *c* olim archi. Menen. adverſus Cantua. Archiepiſcopum ſuper ſtatu Menen. eccleſiæ propoſuit quæſtionem: [1 & ȷ̃.] Mandamus, quatenus niſi pars adverſa prædictum Archidiaconum per exceptionem legitimam repellere valeat ab agendo, partibus, ſi poterit fieri, vel procuratoribus earum ad locum ſecurum *d* & idoneum convocatis, & lite legitimè conteſtata, teſtes, quos Archiepiſcopus in Anglia, & quos archi. duxerit producendos in Vuallia, recipere procuretis. Verùm ſi Archiepiſcopus citatus legitimè, vel per ſe vel per procuratorem idoneum noluerit comparere, aut litem etiam conteſtari, vos teſtes, maximè ſenes & valetudinarios, quos archi. duxerit producendos, ſublato app. obſtaculo admittatis, & depoſitiones eorum conſcriptas ad ſe. curetis apoſt. deſtinare, ſtatuentes partibus terminum peremptorium, quo per ſe vel reſponſales idoneos noſtro ſe conſpectui repræſentent, ſententiam recepturæ.

[1 *Archiepiſcopo ipſi per literas noſtras dedimus in mandatis, ut per ſe vel per procuratorem idoneum ad præſentiam noſtram ſuper hoc accederet reſponſurus. Verùm cùm ipſe nec veniſſet, nec miſiſſet propter hoc idoneum reſponſalem: volentes Menen. eccleſiæ paterna ſolicitudine providere, cauſam ſuper hoc ven. f. n. Epiſcopo Helienſi & dil. fi. Lundonenſ. decano, & archid. Bukman. ſub certa forma duximus committendam, à quibus non fuit hactenus juxta mandatum noſtrum in negotio ipſo proceſſum. Ne igitur cauſa ipſa remaneat indeciſa diſ. v. per. a. ſ.*]

CAP. XXXV.

Publicatis atteſtationibus admittitur adverſarius ad probandum contrarium, ſi ante publicationem ſuper hac probatione contraria inſtrui non potuit. h. d. & eſt caſus ſingularis.

Idem *priori de Bolonte.* e *& I. rectori eccleſiæ de Borellis.*

EX tenore *a* veſtrarum accepimus literarum, quòd cùm vobis cauſam, quæ vertitur inter R. militem, & M. mulierem, commiſerimus fine debito [illegible] & infrà. Pars mulieris propoſuit, quòd dictus miles prius corporale præſtitit juramentum, quòd ipſam duceret in uxorem, poſtmodum carnaliter cognitam [illegible] in domum *b*. Miles verò hoc inficiabatur [illegible] ciens quòd etſi hæc vera eſſent, eam tamen de jure [illegible] re non potuit, eo quòd aliam tunc viventem [illegible] rat in uxorem. Cùm per teſtes militis videretur [illegible] probatum, quòd ipſe ante feſtum Purificationis [illegible] virginis B. *c* mulierem ſolenniter accepit uxorem: teſtes M. mulieris dicerent, quòd in ſeptimana [illegible] ſequente feſtum prædictum, de ea ducenda præſtitit [illegible] mentum, prædictus miles ab impetitione ipſius [illegible] cum inſtantia poſtulabat. Verùm ex parte ſæpedictæ mulieris extitit replicatum, quòd eo tempore, [illegible] & antè, quo teſtes dicti militis dixerant eum cum [illegible] matrimonium contraxiſſe, fuerat ſemper in Ebor. provincia commoratus, cùm teſtes ipſi dicerent hoc longè extra dictam provinciam actum eſſe, determinantes [illegible] locum: quod per teſtes idoneos erat probare [illegible] Sed econtra fuit ex adverſo reſponſum, quòd (cùm atteſtationes jam eſſent hincinde ſolenniter publicatæ) [illegible] productioni teſtium jam non erat. Quia igitur [illegible] utrum poſt publicationem atteſtationum ſuper illo [illegible] culo deberent teſtes admitti: nos inquiſitioni [illegible] ctoritate præſentium reſpondemus, teſtes mulieris ad probandum illum articulum admittendos.

CAP. XXXVI.

Indulgenda eſt in cauſa quarta productio teſtium [illegible] ſolennitate legali, cauſa legitima non refragante, [illegible] appellatur.

Idem *priori ſancti Victoris.*

SIgnificaverunt *e* nobis: [1 & ȷ̃.] Cùm cauſa [illegible] vertitur inter Abbatem & monachos ſancti [illegible] ex una parte, ac abbatiſſam & moniales de *f* [illegible] ex altera, tam ſuper proprietate, quàm ſuper poſſeſſione prioratus de Argentolio *g*, judicibus à nobis [illegible] fuiſſet, & moniales ſuper cauſa proprietatis [illegible] ingreſſæ, teſtes produxiſſent in illa: poſtmodum [illegible] ſionis judicium ſuſpenſo petitorio intentarunt: [illegible] unde in cauſa poſſeſſionis, quam moniales [illegible] ratione, quòd illæ, quibus ipſæ ſucceſſerant, [illegible] violenter ejectæ, teſtes fuerunt ab utraque parte [illegible] & eò uſque proceſſum, ut publicatio jam fieri deberet. [& ȷ̃.] Mandamus, quatenus ſi vobis conſtiterit [illegible] & monachos quartam productionem teſtium, cum [illegible] ſolennitate ſuper poſſeſſorio petiviſſe, & propter hoc [illegible] tra decem dies poſt interlocutoriam ſententiam [illegible] ſe (niſi fortè judices quartam productionem [illegible] pro eo quòd voluerint effrænatam multitudinem [illegible] refrænare, vos ad quartam productionem (adhibita ſolennitate legali) admittatis eoſdem, ipſos (ſi in [illegible] defecerint) in expenſis legitimis condemnantes. [illegible] adeò ſit in petitorio jam proceſſum, ut plenè [illegible] proprietate liquere *h*, vos cauſam poſſeſſionis, [illegible] de juris beneficio abbatiſſa & moniales habuere [illegible] ſum, primitus terminetis, in cauſa proprietatis [illegible] dum proceſſuri: alioquin quæſtionem terminetis [illegible] utramque.

a *Vide l. 1. & 2. per Cy. ff. de leg. & de reſt. ſpol. ca. literas.* b *al. Helien.* c *c. 7. eod. tit. in 3. compil.* d *locus litigii ſecurus eſſe debet, ac talis ut omnis iniquitatis ſuſpicio procul abſit.* e *Bolenti.*

a *Cap. 8. eod. tit. in 3. compil. vid. Soci. in reg. 491.* [illegible] *publicatis, &c.* b *vide l. 1. C. de ſponſal.* [illegible] c *al. ita, B. mulierem accepiſſet ſolenniter.* d [illegible] *nec non & antequam.* e *Ca. 9. eod. tit. in 3. compil.* f [illegible] *tel.* g *Argentorio.* h *Quando dicatur liquere,* [illegible] *in ca. cum olim. De verb. ſign. Anto. Butr. in c. pru.* [illegible] *Gloſ. in can. decernimus 3. q. 9.*

[1 [illegible]

[1 *Per literas ſuas ven. f. n. G. Sylvanecten. Epiſcopus, & dil. fil. I. Abbas S. Victoris Pariſien. & F. Aurelianen. Decanus, quòd.*]

[2 *Quòd eis de jure licere ipſi de prudentium conſilio per interlocutoriam ſententiam declararunt.*]

[3 *Petebant moniales prædictæ depoſitiones teſtium in cauſa poſſeſſionis tantummodo publicari, ſed contradicebant monachi, allegantes, quòd ſicut in cauſa proprietatis fuerat prius cœpta, ita debebat accipere prius finem, vel ſaltem tam ſuper petitorio quàm ſuper poſſeſſorio teſtes prius publicari debebant. Ipſi verò auditis hincinde propoſitis, cùm ſuper hoc vellent interloqui, habito ſuper hoc conſilio ſapientum monachi adjecerunt, quòd ſuper cauſa proprietatis renunciaverunt productioni teſtium moniales, quòd cùm pars adverſa negaret, & inter partes quaſi dubium verteretur, interlocuti fuerunt, quòd atteſtationes in poſſeſſorio publicarent, & ſuper renunciatione monialium probationes monachorum audirent, ſed ab hac interlocutoria monachi ad veſtram audientiam appellarunt. Ipſi autem diem alteram partibus præfigentes, ut deliberarent an deberent hujuſmodi appellationi deferre, convocatis prudentibus & ipſorum conſilio, ſententiam minimè reprobantes, parti monachorum audientiam indulſerunt, ſi fortè rationem aliquam allegarent ad retractandam ſententiam prædictam efficacem: qui tandem poſt allegationes ſuas appellationi prius factæ fortiter inſiſtebant, &c. & infr. Nos igitur his & aliis auditis, quæ fuerant hincinde propoſita de communi. f. n. c. p. a. ſ.*]

CAP. XXXVII.

Diligenter examinandi ſunt teſtes & puniendi, qui eos impediunt: & ipſorum teſtium multitudo eſt per judicem refrænanda.

Idem *Epiſcopo Placentino.*

CVm cauſam *a*, quæ inter Archiepiſcopum Ravennaten. ac commune Faven. [1 *& infrà.*] Quia verò utrique parti nimis exiſteret oneroſum, ut teſtes producerent coram nobis: mandamus, quatenus recipias teſtes, quos utraque pars, tam ſuper principali negotio, quàm in perſonas teſtium duxerit producendos: ac eos diligenter examinare procures: & de ſingulis circumſtantiis prudenter inquirens, de cauſis videlicet, perſonis, loco, tempore, viſu, auditu, ſcientia, credulitate, fama, & certitudine cuncta plenè conſcribas: *& infrà.* Teſtes autem, &c. Quòd ſi forte Faventini vel alii eos, quos dictus Archiepiſcopus ad perhibendum teſtimonium vernari duxerit producendos, præſumpſerint impedire, tu ipſos ab hujuſmodi præſumptione ceſſare compellas. Volentes autem effrænatam multitudinem teſtium refrænari, volumus, ut hincinde quadragenarium numerum teſtium excedere non permittas, ita videlicet, ut ſi Faventini teſtium depoſitiones ratas habere voluerint, quæ à Ferrari. Epiſcopo & Abbate Pompon. receptæ fuerint, teſtes ipſi computentur in numero prælibato: alioquin (cùm atteſtationes ipſæ ſint clauſæ) iidem teſtes, ſi neceſſe fuerit, iterato producantur.

[1 *Super villæ Luci & S. Potici, & caſtro Arcol. & eorum diſtrictu honore ac juriſdictione noſcitur agitari diverſis judicibus duximus committendam, nec potuiſſet per aliquos eorum terminari. & infrà. Procuratoribus utriuſque partis comparentibus, deinde coram vobis juramentum de calumnia fecimus utrinque præſtari.*]

CAP. XXXVIII.

Atteſtationes receptæ in ſummario, fidem non faciunt in plenario judicio. Et illarum publicatione non obſtante idem, vel alii teſtes ſuper eiſdem capitulis recipi poſſunt.

Idem de b *Novofont. & Caſades Abbatib.*

VEniens ad Apoſtolicam *c* ſedem C. Archid. Claremo. humiliter ſupplicavit, ut ſententiam ſuper decanatu Clarem. eccleſiæ pro eo latam, quæ jam fuerat in parte executioni mandata, faceremus in totum executioni mandari. Cùm autem procuratores capituli Claremon. in noſtra præſentia propoſuerint, ſententiam illam contra juſtitiam, & poſt appellationem ad nos interpoſitam, promulgatam: *& infrà.* Et idem Archidiaconus ipſos tanquam procuratores admittere noluerit, vel dictis eorum aliquatenus reſpondere: P. Subdiacon. noſter ſe ipſi oppoſuit ex adverſo, adſerens canonicè ſe in decanatu Claremon. electum, propter quod dictus Archid. in ſua petitione non erat aliquatenus audiendus, quia decanatus ipſe, non ad illum, ſed ad ſe potius pertinebat: *& infrà.* Cùm igitur ſuper his aliquamdiu diſceptaſſent, interlocuti fuimus, ut dictus P. ſi poſſet, incontinenti ſuam intentionem fundaret: quia cùm ſuper hoc teſtes & inſtrumenta produxerit, interloquendo pronunciavimus, quòd ſua intererat, ut ſe poſſet opponere Archid. memorato. Lite igitur inter eos, tam ſuper electione, quàm ſuper ſententia conteſtata, quæſitum fuit ab ipſo Archid. utrum atteſtationes prius exhibitas in articulo ſupradicto in hoc judicio vellet admittere: qui reſpondit quòd vellet, dummodo poſſet objicere tam in perſonas teſtium, quàm in dicta. Quo audito, pars adverſa reſpondit, quòd atteſtationibus illis in hoc judicio uti nolebat: cùm non ſuper principali negotio, ſed ſuper articulo incidenti fuiſſent lite non conteſta. receptæ: unde ſuper toto negotio alios volebat teſtes producere vel eoſdem. Pars autem reſpondit adverſa: quòd cùm teſtes illi, tam ſuper ſententia, quàm ſuper electione dixiſſent, & eorum atteſtationes fuiſſent in judicio publicatæ: non licebat eidem (poſtquam teſtificata didicerat) ſuper eiſdem articulis alios teſtes producere, præſertim cùm in hoc judicio atteſtationibus illis uſus fuiſſet Subdiacon. prælibatus. Nos igitur juſtitia pronunciavimus exigente, quòd teſtes eſſent recipiendi ſuper toto negotio, quos utraque pars duceret producendos. Quocirca mandamus, quatenus receptis teſtibus, & rationibus partium intellectis, cauſam ipſam tam ſuper principali *a*, quàm etiam incidenti, fine canonico terminetis. Quia verò quæ in capitulo aguntur, non facilè poſſunt, niſi per canonicos ipſos probari: volumus, ut ad cautelam abſolvatis eoſdem, ut vocati ad teſtimonium liberè valeant pro utraque parte teſtari. *b*

CAP. XXXIX.

Religioſi etiam ad teſtificandum non admittuntur abſque juramento, niſi à partibus remittatur.

Idem *Biſuntino Archiepiſcopo.*

TVis *c* quæſtionibus: *& infrà.* Monachi verò de ſuis fratribus ac converſis, teſtes in cauſis propriis producere abſque juramenti exhibitione non poſſunt: niſi fortè à parte remittatur adverſa.

CAP. XL.

Delegatus neceſſarius in teſtem removetur à judicando, & alius ſubrogatur.

Idem *Atrebaten. Epiſc. &* d *Dedimenen. & Vrſicampi Abbatibus.*

DIlecto filio *e* Arienen. præpoſito nobis *f* innotuit exponente, quòd cùm cauſam, quæ inter ipſum & comitiſſam Flandrenſem ſuper donatione ſex præbendarum ſacerdotalium agitatur, vobis Epiſcope ac Abbas Dedimenen. & Atrebaten. Decano duximus committendam: idem præpoſitus citra litis conteſtationem propoſuit, quòd teſtimonium Decani neceſſarium erat ſibi in cauſa prædicta, cùm de jure ſuo non niſi per ipſum & alium unicum tantùm teſtem, fidem facere

---

a *Cap. 10. eod. tit. in 3. compil. Ideò verò tam diligens cura in examinandis teſtib. eſt adhibenda per judicem, ne mendacium dicant, ſunt, Dicter. cap. 19. Eleuther. Papa in c. judicantem. 30. q. 5. Vide Summam cath. Inſtit. tit. 64. num. 10.* b *al. Novem font.* c *C. 11. eod. tit. in 3. compil. Vid. Petr. de Bonintendis dec. 14.*

a *In C. Barb. negot. quam ſuper etiam.* b *al. teſtific.* c *C. 12. eod. tit. in 3. comp. vid. hic Guid. Pap.* d *De Dun.* e *Amenſi.* f *C. 13. eod. tit. in 3. comp. vid. Guid. Pap. hic.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

poſſet: unde poſtulavit, ut in cauſa ipſa pro eo procederetur excluſo, vel ſuperſederetur in negotio quouſque ſubſtitueremus alium loco ejus, vos autem petitionem ejus admittere recuſaſtis, quinimò poſt appellationem à præbendarum ipſarum donatione ſuſpendiſtis eundem. Ne igitur ob teſtis defectum ejus juſtitia valeat deperire, te Abbas Vrſicampi loco ipſius duximus ſubrogandum *a*, mandantes, quatenus ſi eſt ita (ſuſpenſione præpoſiti relaxata) in cauſa juxta prioris mandati tenorem, ratione prævia procedatis.

CAP. XLI.

Ne probationis copia pereat, citato adverſario recipiuntur & publicantur teſtes, quos reus induxit.

Idem *judici Sabinen.*

SIgnificavit *b* nobis Presbyter ſancti N. Sabinen. diœceſis, quòd fundatores ejuſdem eccleſiæ liberam eam eſſe volentes, fundationis tempore ſe in ea nihil juris retinere dixerunt: unde timens, ne proceſſu temporis, probationis copia valeat deperire, provideri ſuper hoc idem Presbyter poſtulavit. Quocirca mandamus, quatenus teſtes idoneos, quos ipſe *c* ſuper hoc duxerit producendos, examines diligenter, & eorum dicta in publica redigi facias monumenta, denunciando *d* fundatoribus antedictis vel eorum hæredibus, ut receptioni teſtium, ſi velint, interſint: & ſuper denunciatione ſic facta, confici facias publicum inſtrumentum.

CAP. XLII.

Si materia antiqui capituli repetitur aliquo addito, quod ſubjicitur neceſſitati probandi, poſſunt teſtes etiam antiquis publicatis atteſtationibus produci.

Idem *Epiſc. & Archidiacono Beneven.* e

CVm cauſa *f*, quæ inter Oeconomum monaſterii ſancti M. de monte: *& infrà.* Cùm igitur Abbas & fratres ejuſdem loci probare intendant, quanti precii venditionis tempore poſſeſſiones prædictæ fuere: mandamus, quatenus recipiatis teſtes, quos alterutra partium ſuper hoc duxerit producendos. *& infrà.* Si verò pars monaſterii ad hunc articulum eoſdem teſtes produxerit, quos ad alium probandum produxit, vos nihilominus eos recipere procuretis, quoniam aliud eſt probaſſe deceptionis exceſſum, & aliud probare quantitatem valoris.

CAP. XLIII.

Recipiuntur & publicantur teſtes, qui interfuerunt ſententiæ, ubi per ſcripturam de ſententia non apparet.

Idem.

ALbericus miles *g* nobis inſinuare curavit, quòd cùm olim inter ipſum & mulierem Ravennaten. coram capitulo Ravennaten. matrimonii quæſtio verteretur, tandem lata fuit divortii ſententia inter eos: poſtea verò dictus miles timens ſibi & filiis, quos de legitima uxore ſuſcepit, ex eo poſſe præjudicium generari, quòd in ſcriptis redacta non fuit ſententia memorata, ſupplicavit ut teſtes, qui ſententiæ interfuere prædictæ, recipi faceremus. Ideoque mandamus, quatenus teſtes cauretis recipere antedictos, depoſitiones ipſorum in ſcripturam publicam redigi facientes.

CAP. XLIV.

Publicatis atteſtationibus poſſunt produci teſtes ſuper eodem articulo, vel directè contrario, qui prius fuerũt producti in judicio ſummario, ſeu extra judicium. h. d. ſecundum notabiliorem intellectum, non ponendo aliquam ſpecialitatem in cauſa matrimoniali. Et tunc expone textum in fi. ibi, in hoc caſu: ſcilicet cum teſtes [illegible] *producti reducantur. Pan.*

Idem *Beluacenſi Epiſcopo.*

CVm in tua diœceſi *a*: *& infra.* Verum [illegible] accuſatore idoneo comparente, per tres vel quatuor teſtes inter jam conjunctos parentela [illegible] per depoſitiones eorundem poſteriorum [illegible] getur fidei undecim vel duodecim propinquorum [illegible] antiquiores tempore, ac præſtantiores [illegible] tractum matrimonium in contrarium juraverint [illegible] ſtinguendo perſonas & gradus, à quibus directè [illegible] quorum copula agitur deſcenderunt, an primi [illegible] ribus præferantur non immeritò quæri poſſet. [illegible] quam autem ad aliud & ob aliud juraverint, [illegible] quàm iſti, tamen ſi in ſecundo judicio priores [illegible] juratæ deponerent illa eadem, quæ primo dixerunt [illegible] que dubio eorum teſtimonia prævalerent, nec eo [illegible] prætextu repelli, quòd partes teſtificata didicerant [illegible] talis exceptio locum non habeat in hoc caſu.

CAP. XLV.

Excommunicari poſſunt, qui partem impediunt in teſtibus producendis. Et denunciandi ſunt teſtes non teneri juramento [illegible] *ritate non dicenda. Et ſi conſanguinei impediunt teſtes* [illegible] *veritate non dicenda, punitur reus, de cujus voluntate hoc* [illegible] *ſumitur.*

Idem.

COnſtitutis *c* in præſentia noſtra Archiepiſcopo [illegible] M. canonico Surrenti. dum ipſe illum de [illegible] moniæ deferret: *& infrà.* Cæterùm quoniam [illegible] pio proteſtatus eſt præfatus M. ipſius Archiepiſcopi conſanguineos multa impedimenta per ſuam [illegible] præſtitiſſe, quo minus probationum copiam [illegible] præſentia ſecum haberet, cùm quoſdam [illegible] jurandum ne adverſus Archiepiſcopum aliquid [illegible] & alios minis & terroribus à teſtimonio perhibendo [illegible] cere nitantur: nos ex officio noſtro ſuper hoc [illegible] volentes, mandamus, ut generalem feras excommunicationis ſententiam *d* in omnes, qui impedimentum [illegible] liquod ipſi M. præſtare præſumpſerint in teſtibus [illegible] ducendis. Illos autem quos (ut dictum eſt) jura[illegible] ſtiterit, quòd contra Archiepiſcopum nil dicerent, [illegible] nuncies juramento hujuſmodi non teneri. [illegible] tem de conſanguineis dicti *e* Archiepiſcopi aliquem [illegible] teſtibus præſumpſerit impedire (quia veriſimile [illegible] detur, ut eo invito talia fierent, & ob hoc non [illegible] pulo ſocietatis occultæ, eo quòd ſi voluerit, po[illegible] hibere: cùm ſecundùm legitimas ſanctiones [illegible] oſtendant *f* ſe cauſam fovere, & experiri debe[illegible] cis auctoritatem eluſam, qui defenſionis copiam [illegible] hit adverſario) eundem Archiepiſcopum ab officio [illegible] tificali ſuſpendas, & facias manere ſuſpenſum, [illegible] lum fecerit à tali præſumptione ceſſare.

CAP. XLVI.

Qui teſtificata non didicit, nec renunciavit teſtibus [illegible] *ſuper antiquis articulis ſeu capitulis teſtes etiam alias* [illegible] *ducere poteſt.*

Idem *Magdeburgen.* g *Archiepiſc. & præpoſ. Seburgen.*

COnſtitutis in præſentia *b* noſtra procuratore [illegible] ſororis nobilis viri Marchionis Miſnen. *i* & [illegible] cio illuſtris Principis Bohemorum. [1 *& infra.*] [illegible] Epiſcopus ad petitionem ejuſdem Principis [illegible]

a *Vid. l. literas. per Cy. & Bart. C. de præſum.* b *Ca. 14. eod. tit. in 3. comp. Vid. Bart. in auth. ſed & ſi quis. C. de teſtib. & Guid. Pap.* c *In C. Barb. quos ſuper hoc idem Presb. du. præſentandos.* d *Vid. Lambertin. de jure patron. art. 4. q. 2. P. in 1. part. 2. libr.* e *al. Vrbenent.* f *Ca. 2. tit. de empt. in 3. comp. Vid. Guid. Pap.* g *Cap. 2. eod. tit. in 4. compil.*

a *Cap. 3. eod. tit. in 4. comp. Vid. Guid. Pap.* b [illegible] c *Cap. 4. eod. tit. in 4. compil.* d *Per excommunicationis* [illegible] *tentiam dubitantib. ſuccurritur. concor. quod* [illegible] *conſulebant. ff. de re judica.* e *vox dicti,* [illegible] f [illegible] g *al. Magdeburgen. Archiepiſc. & præpoſito Seburgenſi.* h [illegible] *eod. tit. in 4. comp. Vid. Guid. Pap.* i *Miſnen.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

re ad ipſum accedere, ut ſuas coram eo proponeret actiones, ſed à ſatellitibus ejuſdem prohibita, qui ei bis vel tertiò prohibuerunt ingreſſum, poſt appellationem ad nos interpoſitam divortii ſententiam promulgavit: à qua ipſa fecit ad noſtram præſentiam provocari: & ipſá. Mandamus, quatenus partibus ad locum idoneum convocatis, recipiatis teſtes, quos vel nobilis ipſa pro ſe, vel Princeps pro parte ſua (cùm nondum teſtificata didicerint) ſuper proceſſu Pragen. Epiſcopi, vel poſtea coram judicum duxerint producendos, & nobilis ipſa pro ſe a. vel teſtes, quos induxit priùs, vel alios ſi voluerit inducere non vetetur, cùm non renunciaverit teſtibus producendis.

[1 Dil. fi. n. P. S. Marcelli Presbyterum Cardinalem conceſsimus auditorem, coram quo propoſuit procurator nobilis memoratæ, quòd cùm olim ea ſignificante ad noſtram audientiam perveniſſet, quòd prædictus Princeps eam duxiſſet legitimè in uxorem, & xiv. annis & amplius velut conjugem legitimè pertractaſſet, & filius & filias ſuſceptis ex ea.]

CAP. XLVII.

Tenuit concilium duodecim, ſine quibus ad probandam conſanguinitatem in cauſa matrimoniali, non valet teſtimonium de auditu. h. d. ſummando generaliter.

Idem *in Concilio generali* b.

LIcet c ex quadam neceſſitate præter communem formam olim fuerit inſtitutum, in conſanguinitatis & affinitatis gradibus computandis valere teſtimonium de auditu, cùm propter brevem hominum vitam teſtes de viſu deponere non valerent uſque ad gradum ſeptimum computando, quia tamen pluribus exemplis & certis experimentis didicimus ex hoc multa pericula contra legitima proveniſſe conjugia: ſtatuimus, ne ſuper hoc recipiantur de cætero teſtes de auditu *d*, cùm jam quartum gradum prohibitio non excedat. Niſi fortè e perſonæ graves extiterint quibus fides meritò ſit adhibenda, & ante litem motam teſtificata didicerint ab antiquioribus quidem ſuis non utique ab uno, cùm non ſufficeret ille ſi viveret, ſed duobus ad minus: nec ab infamibus & ſuſpectis, ſed à fide dignis & omni exceptione majoribus: cùm ſatis videretur abſurdum illos admitti, quorum repellerentur auctores. Nec tamen ſi unus à pluribus, vel infames ab hominibus bonæ famæ acceperunt, quod teſtantur, tanquam plures idonei teſtes debent admitti, cùm ſecundùm ordinem ſolitum judiciorum non ſufficiat unius teſtis aſſertio, etiam ſi præſidiali refulgeat dignitate, & actus legitimi ſint infamibus interdicti. Teſtes autem hujuſmodi proprio juramento firmantes, quòd ad ferendum teſtimonium in cauſa ipſa odio, amore, timore, vel commodo non procedant, perſonas expreſſis nominibus, vel demonſtratione, vel circumlocutione ſufficienti deſignent, & ab utroque latere ſingulos gradus clara computatione diſtinguant: & in ſuo nihilominus juramento concludant, ſe accepiſſe à ſuis majoribus quod deponunt, & credere ita eſſe. Sed nec tales ſufficiant, niſi jurati deponant ſe vidiſſe perſonas, vel in uno prædictorum graduum conſtitutas pro conſanguineis ſe habere: tolerabilius eſt enim aliquos contra ſtatuta hominum dimittere copulatos, quàm conjunctos legitimè contra ſtatuta Domini ſeparere.

CAP. XLVIII.

Poſt publicationem ad petitionem producentis, interrogari non debent teſtes, niſi quando dolo, vel negligentia examinatorum ſuper omnibus capitulis interrogati non fuerunt.

Honorius III. *Præpoſito Moliſii Firman. diœceſis.*

PEr tuas nobis literas *a* intimaſti, quòd cùm cauſa, quæ ſuper quibuſdam terris vertitur inter canonicos ſancti *b* Petri ex una parte, & G. ſancti Simonis ex altera, tibi fuiſſet ab Apoſtolica ſede commiſſa, dictus G. tribus menſibus poſt teſtium publicationem elapſis, teſtes ſuos interrogari poſtulat iteratos: [1 *& infrà.*] Nos igitur reſpondemus, illum non eſſe ſuper hoc de cætero audiendum, niſi forſan à principio illos interrogari ſuper certis capitulis poſtulaſſet, idque malitiosè, vel negligenter fuerit prætermiſſum.

[1 *Super quo quid agere debeas Apoſt. reſponſo deſideras edoceri.*]

CAP. XLIX.

Teſtes probatorios & reprobatorios probatoriorum reprobare licet: ſed reprobatorios reprobatoriorum non licet.

Idem *Vell. Oleti & Sacramenia Abbatibus, Palentiæ & Segobienſ. diœceſ.*

LIcet *c* dilectus f. in L. tituli ſanctæ Crucis Presbyter Cardinalis, quem procuratoribus Burgien. Epiſcopi, & clericorum ſanctæ Mariæ de caſtro Soret. dedimus auditorem, ea, quæ procuratores ipſi proponere voluerunt, audierit diligenter, quia tamen procurator dicti Epiſcopi contra perſonas teſtium productorum in principali adhuc ſe velle dicere *d* proponebat: [1 *& infrà.*] Mandamus, quatenus recipiatis teſtes, quos contra perſonas productorum ſuper principali negotio partes duxerint producendos: quos ſi rurſus pars altera vel utraque voluerit reprobare, contra illos probationes admittere procuretis, ita quòd ultrà non liceat partibus ad reprobationem teſtium adſpirare: ne ſi producendi quartos contra tertios, & ſic deinceps, partibus licentia tribuatur, negotium diutius protelari contingat.

[1 *Et proteſtans nihilominus atteſtationes alterius partis, quæ vacante ſede Burgenſi dicuntur receptæ fuiſſe, certis de cauſis nullius eſſe momenti, cauſa ipſa per nos non potuit terminari, licet pars altera ſententiam cum inſtantia poſtularet. Illam igitur ad vos de conſenſu partium remittentes. d. v.*]

CAP. L.

Atteſtationes receptæ per arbitrum, fidem faciunt in judicio, ſi teſtes mortui ſunt: ſi vivunt, eſt in optione illius, contra quem teſtes producti ſunt, an velit atteſtationes recipere, an teſtes de novo deponere. Et adde, etiam ſi atteſtationes publicatæ ſunt, & hoc ultimum non eſt in l. fin. C. eod. ubi ponitur caſus hujus decre.

Idem *Præpoſito & magiſtro G. & B. Laudun.* e *canonicis.*

PRæſentata *f* nobis Sueſſon. Archidiac. petitio continebat, quòd cùm inter quondam R. prædeceſſorem ſuum ex una parte, & capitulum ſancti Petr. Sueſſon. ex altera, ſuper juriſdictione, quam idem Archidiacon. ſe in dicta eccleſia ratione Archidiaconatus proponebat habere, quæſtio verteretur, tandem cancellarium Pariſien. & magiſtros R. Remen. & P. Briton. canonicos *g* ſuper hoc arbitros elegerunt: qui cùm ſuſcepto arbitrio adeò in negotio proceſſiſſent, quòd productis teſtibus, & depoſitionibus publicatis, receptiſque allegationibus utrorumque, & actis omnibus redactis in ſcriptis ſigillorum ſuorum impreſſione ſignatis, arbitrium proferre deberent, unus ipſorum viam univerſæ carnis ingreſſus, & alius *h* in Archiepiſcopum Ebredunen. *i* ad-

a *Hæc duo verba, pro ſe, deſunt in antiq. exemplar.* b *Lateranen. ſub Innoc. III. c. 52.* c *Cap. 6. eod. tit. in 4. compil. & declara hanc conſtitutionem, ut per Dominicum, in can. priſcis. diſt. 35. vid. Guid. Pap.* d *Vid. l. ad teſtium. C. eodem l. in ſumma. ff. de cap. pl. arc.* e *Dictio fortè, deeſt in concil. habetur tamen in Greg. compil.*

a *Vid. Paul. de Caſtr. conc. 369. in cap. in caſu de quo quæritur. & Ioan. Andr. in ca. cùm cauſam quæ inter. ſupr. eod. quem ſequitur Alex. conſ. 104. in c. circa primum. vol. 5.* b *Dictio, ſancti, deeſt in omnibus manuſcr.* c *An hæc decret. habeat locum in cauſa ſummaria, vid. per Butrium, in c. veniens. 2. ſup. eo.* d *producere. alit. proponere.* e *al. London.* f *Vid. Inno. in c. ex parte. ſup. de arbit.* g *Clericos, in antiquis cod.* h *alter.* i *Ebrudun. al. Ebreden.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſumptus, qui diſtat per duodecim dietas & amplius ab eiſdem. Vnde cùm prædicto R. ſolo minimè arbitrari valente videatur arbitrium expiraſſe, Diſ. veſtræ mandamus, quatenus cauſam juxta hujuſmodi acta ſine debito terminetis: optione capitulo reſervata, ut vel recipiant depoſitiones eorum, qui ſuperſunt productorum teſtium contra eos, vel eas reſpuentes conſentiant, ut iidem teſtes admittantur iterum, ſalvo jure quod in utroque caſu eidem capitulo competit, tam in perſonas teſtium, quàm in dicta.

CAP. LI.

Non creditur teſti etiam religioſo, qui ſine juramento deponit.

Idem *Pennen. Epiſcopo* a.

NVper nobis *b* A. Presbytero ſupplicante innotuit, ut cùm ipſe ordinem fratrum Minorum cauſa probationis *infrà annum* intraſſet, cuſtos ad probandum, quòd idem Presbyter feciſſet profeſſionem, quoſdam ordinis ſui teſtes induxit, qui depoſuerunt ſuper hoc (contradicente dicto Presbytero) non jurati: [1 *& infrà.*] Reſpondemus, quòd nullius teſtimonio quantumcunq; religioſus exiſtat (niſi juratus depoſuerit) in alterius præjudicium debet credi.

[1 *Vnde præfatus Presbyter aſſerebat eorum teſtimonium nullum eſſe, prædicto replicante cuſtode, quòd ſecundùm ſui ordinis regulam jurare non poterant nec debebant, ſed eorum verbis ſimplicibus in hujuſmodi ſtandum erat: quare nobis humiliter ſupplicaſti, ut quid agendum ſit tibi, te redderemus noſtris literis certiorem. Nos igitur tuæ ſ. breviter.*]

CAP. LII.

Diligenter & ſigillatim examinandi ſunt teſtes: ſupple, etiam ſi agitur de vita & miraculis alicujus canonizandi.

Idem *Coriſeten.* c *Trecoren. Epiſcopis.*

VEnerabili fratri noſtro *d* Epiſcopo & capitulo Coriſopton. ac univerſis Abbatibus apud Ciſtercien. *e* in generali capitulo congregatis: [1 *& infrà.*] Diſ. veſtræ mandamus, quatenus teſtes, quos Abbas & monachi S. Martini *f* Ciſtercienſ. ordinis ſuper vita & miraculis piæ memoriæ M. Abbatis monaſterii ſupradicti duxerint producendos, examinare ſigillatim curetis, cum ea diligentia, quæ ſolet & debet in *g* receptione teſtium adhiberi.

[1 *Multiq; Epiſcopis aliis & religioſis unà cum Abbate & conventu S. Mauritii monaſterii Ciſtercienſ. ordinis Criſopon. diœceſ. olim nobis inſinuantibus, piæ me. Mauritium Abbatem præfati monaſterii divino munere claris coruſcantem miraculis, adeò ut monaſterium ipſum quadam uſurpatione uſus, ſeu potius quadam anticipatione futuri votum ab ejus nomine ſortiatur, & humiliter ſupplicantibus ut ipſum adnumerari ſanctorum catalogo faceremus, ut quòd populus devota præſumptione, ut ſic dixerimus, nunc uſurpat, ſeu etiam divino inſtinctu anticipat, illum appellando ſanctum, & abſque auct. Apoſtol. ſed. venerando, ritè tandem juſſione Apoſtolica faciat, ad gloriam Chriſti & nominis Chriſtiani, nos eorum devotis precibus in quantum decuit, annuentes, Ven. fr. n. Epiſcopo Leon. & dil. fil. Abbati. S. Lupi Criſopon. diœceſ. dedimus in mandatis, ut inquirerent ſuper prædicti viri vita & miraculis diligentiſſimè veritatem, & eam nobis fideliter intimarent, ut ea plenius comperta, pro ſupplicantium deſiderio plenius annuere valeremus. Idem Epiſcopus & Abbas quandam nobis paginam tranſmiſerunt propriorum ſigillorum appenſione munitã, in qua multa quidem & magna miracula continentur facta, ut dicitur, à Domino, meritis dicti viri, quæ licet probata per teſtes juratos & nominatos in ipſa pagina inveniantur, non tamen apparet per paginam ſæpedictam, quòd ipſos teſtes examinaverunt ſigillatim, & quòd eos ſuper his de quibus ſunt teſtificati, ac circumſtantiis, cum ea interrogaverunt diligentia, quæ ſolet & debet in teſtium receptione adhiberi. Vnde licet humana devotio prompto debeat aſſiſtere honore, quos dignatio divinæ benignitatis honorat, tutius tamen eſſe cenſemus hoc differre negotium, quàm in eo ſententiam minus conſideratè proferre. Nolentes autem deeſſe ſupernæ gratiæ muneri, ſed adeſſe.*]

CAP. LIII.

Iterum examinandus eſt teſtis, qui obſcurè depoſuit: ſupple, ex judicis officio.

Gregorius IX.

CVm clamor *a* validus contra Acherontinen. Epiſcopum ſuper ſimonia & aliis criminibus aſcendiſſet, Melfiten. & Ruben. Epiſcopis dedimus in mandatis ut ſuper his diligenter veritatem inquirerent: *& infrà.* Verùm quia apertis atteſtationibus L. & G. ſuper ſimonia ita depoſuere confusè, quòd ex dictis eorum non poteſt veritas declarari: Mandamus, quatenus examinetis eos iterum diligenter, & tam eorum, quàm aliorum, quos receperitis teſtificata ſub ſigillis veſtris nobis fideliter referatis.

CAP. LIV.

Perſeverans in crimine, etiam in civili repellitur à teſtimonio; emendatus verò, non infamis, admittitur in civili, & etiam criminali mota civiliter, fallit in perjuro, qui in criminali repellitur.

Idem.

TEſtimonium *b* ejus, cui ab adverſa parte opponitur crimen, meritò reprobatur in criminali cauſa, ſive civili, ſi in ipſo crimine perſeveret. Si verò ſit de crimine emendatus, & eum non comitetur infamia, non eſt in cauſa civili, vel etiam cum de crimine civiliter agitur (præterquam pro reatu perjurii) repellendus. In criminali autem, ſi in alio judicio inſtituta accuſatione contra ipſum, de crimine convictus extitit, vel confeſſus: vel ſi nunc per exceptionem exinde convincatur, aut gravata ſit ejus opinio, pro eo quòd quandoque fuit tali modo repulſus, quamvis in hoc caſu non excludatur in cauſa civili: poteſt à teſtimonio (licet egerit pœnitentiam) removeri.

CAP. LV.

Quarta productio non eſt danda ſine ſolennitate legali, de qua hic.

Idem.

VLtra tertiam productionem non debent teſtes ulterius produci in cauſa. *c* Niſi præſtito ab eo, qui hoc poſtulat juramento, quòd neque per ſe, neque per alium teſtificata ſubtraxerit, vel fuerit percunctatus: nec per dolum, aut artem aliquam quartam productionem expoſcat: ſed quia quos deſiderat de novo producere, prius habere nequivit.

CAP. LVI.

Accuſatus criminaliter non admittitur in teſtem contra alium in cauſa criminali, ſua accuſatione pendente: niſi in exceptis criminibus.

Idem.

NOn debet *d* quis in criminibus, (niſi forſan in exceptis) ad teſtificandum admitti, pendente accuſatione de crimine contra ipſum: cùm etiam accuſati (niſi prius ſe probaverint innocentes) ab accuſatione ac ſuſceptione ordinum repellantur.

a *Murten. al. Penn.* b *Vid. Guid. Pap. & de materia, quòd non credatur teſti niſi jurato, vid. Felinum in ca. literis. De præſc. & De conſ. 91. & conſ. 120.* c *Criſ.pon. al. Criſopoton.* d *Vid. Chaſ. in Catal. glor. mund. p. 3. conſ. 47. 49. & 50.* e *Ciſtercium.* f *In C. Bar. monachi monaſterii S. Maur. Ciſterc. &c.* g *Receptionibus.*

a *Vid. Archid. in c. ut officium. §. verum. De hæret. lib. 6. & Eymer. in direct. Inq. part. 3. quæſt. 62. & quæ ibi dixi l. 3. ad not. ſcholaſt. 119.* b *Vid. Alb. tract. de ſtatutis part. 4. quæſt. 72. & plenè per Archid. in c. parvul. 22. q. 5. Hutreſer. Barc. lib. decr. c. 164.* c *Vid. auth. quis ſemel. C. de proba.* d *Vid. Barc. libr. 1. decr. c. 164.*

DE

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN